



duurzaamplus.nl
zelfstandig, onafhankelijk en ter zake

Klimaatakkoord moet vakonderwijs en werkgelegenheid centraal stellen

Désirée Crommelin, 20/04/2018

HET HAAGSE KLIMAATAKKOORD MOET VAKONDERWIJS EN WERKGELEGENHEID IN DUURZAAMHEID CENTRAAL STELLEN.

Op dit moment stagneert de energietransitie door gebrek aan vakmensen. Dat baart Olof van der Gaag, directeur van de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) grote zorgen en hij kan er niet genoeg op hameren: “Nederland heeft maatschappelijke bèta’s nodig. Er zijn op dit moment veel groene banen voor blauwe boorden, alleen nog veel te weinig vakmensen. Onderzoeks- en adviesbureau CE Delft berekende in opdracht van de NVDE een te verwachte groei in werkgelegenheid van 11.000 banen per jaar voor het aardgasvrij maken van het bestaande woonbestand in Nederland. Dit geldt alleen dus alleen voor energietransitie, een onderdeel van de verduurzaming van de Nederlandse economie!”

“Het Klimaatakkoord moet over mensen gaan en niet – zoals in het oude Energieakkoord alleen over technische oplossingen en euro’s.”

Kan het Klimaatakkoord deze stagnatie oplossen?”

De gevolgen op de krappe arbeidsmarkt van het achterwege blijven van aanpassingen binnen het onderwijs worden volgens mij onderschat. Terwijl materialen als zonnepanelen, windmolens, pompen voor warmte-koude opslag steeds goedkoper worden door de wereldwijde massale vraag, hebben onze leden, grotendeels mkb-bedrijven op het gebied van duurzame energievoorziening, grote moeite goed geschoold personeel te krijgen. Dus blijven veel klussen liggen. Die schaarste aan vakmensen werkt ook nog eens prijsopdrijvend. Bij bouw- en installatiebedrijven zijn de tarieven voor zzp’ers in korte tijd gestegen van 25 naar 50 euro per uur. Dit is de realiteit van de markt, die de Nederlandse ambities van 49 procent minder CO2-uitstoot in 2030 door gebruik van hernieuwbare energie, in gevaar brengen.

Verduurzaming van het onderwijs en de werkgelegenheid moet echt centraal staan in het Klimaatakkoord. Dit akkoord moet over mensen gaan en niet – zoals in het oude Energieakkoord alleen over technische oplossingen en de daarvoor bestemde euro’s.”

NVDE

De NVDE maakt zich in de Nederlandse energiesector sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie. Haar ruim 1000 leden komen uit verschillende invalshoeken van die duurzame energievoorziening. Zij willen het proces van energietransitie met kracht, inspiratie en veel enthousiasme versnellen tot 100% duurzame energie. Dus dat is meer dan goede intenties zoals bij voorbeeld van oliemaatschappij Shell, die recent bekend maakte haar CO2-uitstoot te halveren. “Nee, Shell is geen lid bij ons.”

11.000 banen?

“In opdracht van NVDE berekende het onderzoeks- en adviesbureau CE Delft in haar rapport *Macro-economische effecten van een aardgasloze gebouwde omgeving* voor het aardgasvrij maken van het bestaande woonbestand – dat is ruim zeven miljoen woningen – een te verwachte groei in werkgelegenheid van 11.000 banen per jaar. Dus alleen al op energietransitie. Hoe zo ‘duurzaamheid kost banen’? Duurzaamheid is geen luxe, maar onze broodwinning in het hier en Morgen. Wat ons geld kost is, dat de verduurzaming van de economie – de transitie tot circulaire economie met hernieuwbare energie – wordt geremd door gebrek aan praktische kennis bij de uitvoering ervan! Op deze manier haalt Nederland haar doelstellingen niet. En ons land loopt al achter op andere EU-landen. Voor de praktische uitvoering zijn nu en in de toekomst te weinig “handjes” beschikbaar. Er moeten plannen gemaakt worden om al die schone plannen te uit te voeren.”

Plannen maken door wie en voor wie?

“Onderwijs- en werkgelegenheidsbeleid vallen onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse regering, niet van de NVDE. Wel pleiten wij in Den Haag verduurzaming van het onderwijs als doorsnijdende thema te maken op alle transitiepaden van het nieuwe Klimaatakkoord. Je kunt als maatschappelijke vertegenwoordiger of belanghebbende niet een Klimaatakkoord opstellen zonder dat je een antwoord hebt op de vraag: Hoe bereiden we de mensen voor die al die ambitieuze plannen kunnen en willen uitvoeren? Ik weet dat de commissie binnen de Sociaal-Economische Raad (SER) ‘Energietransitie en werkgelegenheid’ zich hierover buigt. Helaas lijkt de SER buiten het Klimaatakkoord te worden gehouden. Dat vind ik onverstandig, want het onderzoeken van een maatschappelijk probleem zoals scholing en werkgelegenheid is juist iets, waarvan de SER verstand heeft.”

Begint Nederland nu met een samenhangend klimaatbeleid?

“Circulaire economie en energietransitie komen niet uit de lucht vallen. In 1971 met het Rapport van Rome wisten we al dat onze wijze van leven drastisch moest veranderen. Maar de mens, ook in Nederland is niet zo goed in vooruitkijken. We zijn voor als nog de een na laatste op de EU-lijst van duurzaam presterende landen. Dus op een na slechtst presterend land! Als belanghebbende moeten we zorgen, dat de Haagse politiek haar eigen klimaatpolitiek serieus neemt door een samenhangend beleid te voeren. Tot nu toe zijn de gevolgen van de energietransitie voor de werkgelegenheid niet serieus genomen. Dat werkt remmend op onze economie als geheel. Het moet eens afgelopen zijn met die oneigenlijke argumenten als dat duurzaamheid veel geld en banen kost. Dat is niet waar. Wat ons geld kost is het gebrek aan vakmensen voor de installatie ter plekke, die opgeleid of omgeschoold zijn in duurzaamheid! Natuurlijk beseffen wij dat tegelijkertijd met deze groei er mensen zijn – monteurs bij de traditionele energievoorzieningen: de cv-monteur, gasfitters – die hun baan zullen verliezen. Maar het netto-sommetje voor de Nederlandse economie is positief.”

“Als NVDE moeten we zorgen, dat de politiek haar eigen klimaatpolitiek serieus neemt door een samenhangend beleid te voeren.”

Wat zet die arbeidsmarkt zo onder druk?

“Wat je ziet, is een ervaring van de economie met de overgang naar een circulaire economie -waaronder een transitie naar herbruikbare energiebronnen, die samenvalt met de pensionering van vakmensen uit de generatie van de babyboomers. Voor NVDE-leden is dit een driedubbele uitdaging. De prijsdaling voor materialen zet zeker door, tegelijkertijd zal de vraag toenemen omdat er heel voorzichtig van overheidswege wat gedaan wordt aan het beprijsen van CO₂-uitstoot binnen het te verwachten samenhangend klimaatbeleid. Dat zal een scherp stijgende groeicurve geven in duurzame oplossingen. Waar we vakmensen voor nodig hebben om dit uit te voeren.”

Hoe anticipeert Nederland en de NVDE zich op deze driedubbele uitdaging?

“De NVDE bepleit in Den Haag dat in het nieuwe Klimaatakkoord onderwijs werkgelegenheid centraal staan. Uitvoerende ondernemers in de energietransitie kunnen zonder werknemers weinig beginnen. Intern heeft NVDE ook een nieuw werkveld met het sociale thema ‘Onderwijs en werkgelegenheid’ in het leven geroepen als doorsnijdend thema op de vier bestaande werkvelden: marktinzicht en energiesysteem, duurzame productie, duurzame warmte en duurzame mobiliteit.”

Wat verwacht u van het nieuwe Klimaatakkoord?

“Dat de top-down geformuleerde doelstelling van 49 procent minder CO₂-uitstoot in 2030 doorvertaald wordt in een aantal transitiepaden, die beschreven worden in het rapport van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Dat is ambtelijk jargon voor de verduurzaming van sectoren: Kracht en licht voor de energieproductie, Koude-warmte opslag voor in bebouwde omgeving, Hoog temperatuur en warmte voor de industrie, Mobiliteit voor transportsector, Grondstoffen en Landbouw. Om al die sectoren en hun vastgestelde doelstellingen te realiseren, heb je een doorsnijdende agenda nodig van werkgelegenheid: groene banen voor blauwe en witte boorden.”

“Als geschoolde in duurzaamheid ben verzekerd van een baan met inkomen!”

Wat verwacht u van het nieuwe kabinet?

Lachend “De kabinetsformatie duurde zo lang dat ambtenaren tijd genoeg hadden om door te werken aan het opstellen van de agenda voor het Klimaatakkoord met die transitiepaden. Ze hebben op elk van die transitiepaden een document gemaakt waarmee we – de belanghebbenden in het Klimaatakkoord vooruit kunnen. Het nieuwe kabinet lijkt die grotendeels over te nemen als zijn leidraad. Helaas wordt Onderwijs niet expliciet genoemd in het rijtje transitiepaden. Onderwijs levert op zich geen petajoule (PJ) op, maar is als doorsnijdend thema cruciaal om al die transitiepaden te doorlopen. Het gaat wel over het opleiden en omscholen van mensen in duurzaamheid en innovatie, die zo broodnodig zijn in onze economie van vandaag en morgen.”

U spreekt van maatschappelijke bèta's?

“Wat we nodig hebben voor de energietransitie, is maatschappelijke bèta's: technisch opgeleide mensen van het goede soort met gevoel voor IT en communicatie, vooral jongeren met een passende technische mbo-opleiding. Daar ontbreekt het nog te veel

aan. Zoals in het hoger onderwijs – universiteiten en hogescholen de deelname aan technische opleidingen en de belangstelling ervoor toeneemt, gebeurt dat in het mbo niet. In het hoger onderwijs heeft het in de belangstelling brengen van techniek en energietransitie succes. Daar wisten ze het vak leuk en sexy te maken. Zeker het aan de weg timmeren van bedrijven die windparken op zee bouwen of Tesla, helpen. Maar wie onderhoudt straks deze parken, auto's en batterijen? Alle ambities, energieoverdragen, klimaatakkoorden of kabinetsplannen voor de verduurzaming van de economie met energietransitie ten spijt, zonder ondersteuning van goed technisch onderwijs gaat het niet lukken.”

Waarom trekt dit werk niet?

“Ik wijd dat voor een belangrijk deel aan de perceptie van de branche en de werkzaamheden. Dat is een groot probleem, terwijl je als geschoolde in duurzaamheid verzekerd bent van een baan met inkomen! De belangstelling voor innovatieve technische kennis voor de energietransitie is laag in Nederland, lager dan in de omliggende landen of in Zuidoost Azië. Over de instroom van studenten voor universiteiten en hogescholen op dit gebied maak ik me wat minder zorgen. Bij het mbo en vbo is daar geen sprake van en zie je weinig belangstelling voor techniek. Er is daar volgens mij nog geen gerichte inspanning geweest om jongeren voor techniek van duurzaamheid te paaien. Daar ligt een rol voor de branche om samen met overheid jongeren het belang van techniek en duurzaamheid te laten inzien.”

Hoe kun je dit doen? Rolmodellen, leerlingstelsel of studiefinanciering?

“Rolmodellen kan. Het probleem is dat er nauwelijks jongeren zijn die deze praktische kant kiezen. Het heersende beeld is ‘handwerk geeft vieze handen’. Dat maakt de keuze ervoor niet populair. Wat betreft een intern leerlingstelsel daarvoor hebben mkb'ers geen tijd en geld. Zij denken met het huidige aanbod van klussen korte termijn, zeker met in het achterhoofd de herinnering van de zware crisis in de bouw van een paar jaar geleden. Vandaag is er veel werk, dat ze het nauwelijks aankunnen en zeker geen tijd en geld willen vrij maken voor om- of bij scholing, leerlingen of stagiaires.”

Is een korting of een renteloos voorschot op studiefinanciering bij de keuze voor een studierichting in duurzaamheid een oplossing?

“De verantwoordelijkheid voor studiefinanciering ligt niet bij de NVDE. Het lijkt me overigens lastig voortdurend je studiefinanciering aan te moeten passen aan de arbeidsmarkt. Voor welke studie doe je dat wel en doe je het niet?”

In hoeverre is het gebrek aan belangstelling regio gebonden?

“Je hebt de voor de hand liggende regio's rondom de universiteiten van Eindhoven, Enschede, Delft. Ook zijn er initiatieven voor mbo vanuit onderwijsinstellingen zelf zoals de Hanzehogeschool Groningen en NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden. Hier in Utrecht zijn er plannen om de oude energiecentrale om te bouwen tot energiecampus. Dit zijn losse initiatieven, geen samenhangend onderwijsbeleid van de overheid.”



NVDE

Désirée Crommelin
© duurzaamplus.nl

Foto ©NVDE